

NACİYE KÜLLİYATI

Emine Pınar Kozanlı

■ Kütüphanedeki ilk iş günüydü. Biraz heyecanlıydı. Her zaman kitapları ve okumayı sevmiştir ama öyle her bulduğunu okuyan, okuduklarının üzerine uzun uzun düşünen biri de olamamıştır hiç. Çoğu zaman vakit bulmakta zorlanıyordu okumak için. Oysa vakti olsa okumaz mıydı? Bu iş, ona çok iyi gelecekti, bir kere her şeyden önce okumak için vakti olacaktı. Çok sessizdi burası, insan burada sese ya da konuşmaya hiç ihtiyaç duymazdı. Buranın sanki garip bir eskiliği vardı ama bu; rahatsız etmeyen, yenilenmiş gibi bir eskilikti. Bütün kitaplar aynı anda orada büyümüş ya da aynı anda orada yaşlanmış gibiydi. Kitapların da bir dokusu, bir kokusu vardır; tıpkı insanlar gibi hem birbirlerine çok benzerler hem de birbirlerinden çok farklıdır. Velhasılıkelam, kitapların olduğu mekânların hoş bir huzuru vardır, orada ya sabah ya da akşamdır vakit, gün ortası yoktur. Birsene de sabahları ve akşamları severdi. Burada mutlu olacağını hissetti. Sağ ayağıyla girdi kütüphaneye.

İlk kez bir kütüphanede çalışacağı için kendini biraz tedirgin hissediyordu ama kitapların kokusu onu sakinleştiriyordu. Bu sakinlik iyi geldi ona. Masasına geçti, bilgisayarını açtı. Kalemlerini dizdi. Çantasındaki küçük aynada küçük yüzünü seyretti. Aynaları severdi, yüzünü de. Aynayı çekmecesine yerleştirirken üşüdüğünü hissetti, dışarıda kar çağıran bir ayaz vardı. Pencereye yaklaştı, dört saksı menekşe duruyordu pencerenin önünde ama üçü solmuştu. Topraklarını kontrol etti, kuru da değillerdi ama soluvermişlerdi işte. Üzülürdü menekşeler için. Acaba ne renkti solan menekşeler? Çok da severdi menekşeleri, solmasalardı...

Yeni masasına eşyalarını yerleştirip bilgisayarını kontrol edip kitapların arasında meraklı turlar atarken saat dokuz olmuştu bile. Kimse gelmedi, diye mırıldandı siyah şalıyla üşüyen omuzlarını sararken. Kimse gelmedi.

Saat dokuz buçukta orta yaşlı bir kadın girdi kütüphaneye. Başlayalım bakalım, dedi Birsen. Kadın, hemen Birsen'e doğru yanaştı, kütüphanenin sessizliğini bozmaktan ürken bir sesle, günaydın, dedi. Günaydın, dedi Birsen de aynı ürkek ses tonuyla. Naciye Hanım yok mu bugün, diye sordu kadın:

- Kitap teslimi yapacaktım da.

- Biraz rahatsızmış, onun yerine ben bakacağım bir süre; nasıl yardımcı olabilirim size?

Kadın biraz şaşırılmış gibiydi. Umarım önemli bir şey yoktur, dedi. Bildiğim kadarıyla yok, dedi Birsen usulen gülümseyerek. Kitabımı teslim edeceğim ama bu kitapta bir şey dikkatimi çekti, diye başladı orta yaşlı kadın. İnşallah çözemeyeceğim bir sorun olmaz diye düşündü Birsen. Ne de olsa ilk günüydü, işin acemisi sayılırdı. Ciddiydi orta yaşlı kadın. Dinliyorum, dedi Birsen alanına hâkim bir öğretmen edasıyla. "Okuduğum kitap çok güzeldi, kitabın 8. sayfasına 'NADİM' yazılmıştı Arap alfabesiyle ve hat sanatını andıran bir yazı şekliyle. Size bunu söylemem garip gelebilir elbette ama sadece dikkatimi çekti." Bir süre sessiz kaldı Birsen, sonra yine alanına hâkim bir öğretmen edasıyla devam etti. "Hanımefendi, bu kitabı pek çok insan alıyor, siz de biliyorsunuz, kitaplara yazı yazmak hele ki kütüphaneden alınan bir kitaba yazı yazmak hiç hoş değil. Keşke bunu herkes bilse!" dedi. Dedi ama bu eğreti cümle ile kendisini bile ikna edemediğinin de farkındaydı. Anladım, dedi orta yaşlı kadın. "Bir kitap daha bakacağım izninizle." diyerek ayrıldı Birsen'in yanından. Alt tarafı bir not işte, diye söylendi Birsen küçük aynasında küçük yüzünü bir kez daha seyredirken. O anda bir öğrenci süzülerek giriverdi içeri.

- "Günaydın abla, Naciye teyzem yok mu?" diye sordu.

- Yok canım, ben yardımcı olayım.

- Ben iki kitap bırakacaktım da.

- Ben alayım, dedi Birsen.

O arada öğrencinin elindeki kitapların bazı sayfalarının fotoğraflarını çektiğini fark etti. Sağ kaşını kaldırıp meraklı gözlerle onu süzen Birsen'le göz göze gelen çocuk, "Abla..." dedi:

- Burada eski yazı bir şeyler yazıyor, onların fotoğrafını çekiyordum yani, kötü bir şey yapmıyordum vallahi, merak ettim de ne yazdığını çok da estetik bir yazı bence, ondan yani. Naciye teyze bilirdi eski yazı.

O arada konuşmalara kulak misafiri olan orta yaşlı kadın geldi yanlarına. "Ben de bakabilir miyim?" diye sordu. "Ben derse geç kaldım, kitaplar zaten kütüphanenin." dedi gerekli işlemleri yapıp aceleyle çıkıverdi öğrenci. "NADAN" dedi, orta yaşlı kadın: "11. sayfada 'NADAN' yazıyor. Diğer kitabın da üçüncü sayfasında 'NASİP' yazıyor." Bir an durdu Birsen, bu sözcükleri daha önce duymuştu duymasına ama hepsinin anlamlarını doğru bildiğinden emin olmadı:

- “İnsanlar değer vermiyor kitaplara hanımefendi.” diye başladı. “Kim bilir niye yazdılar bunları!” “Neyse siz yeni kitabınızı seçtiniz mi acaba?”

- Seçtim, dedi orta yaşlı kadın. “Ama sayfalarına şöyle bir göz atmak istiyorum.”

Anlamayan gözlerle süzdü Birsen kadını. Umursamayan bir ses tonuyla, “Nasıl isterseniz...” dedi. “Fal bakacak sanki!” diye fısıldadı ve sustu biraz da utanarak. Birkaç kitapta Arapça birkaç sözcük yazıyordu hepsi bu. Ayrıca kütüphane memuru oldu diye her şeyi bilecek miydi Birsen?

Öğleye doğru üç öğrenci daha geldi kütüphaneye. “Biz, birkaç kitap bakacağız.” dediler heyecanla. “Tamam.” dedi Birsen. Kendine içine tomurcuk katılmış bir çay yaptı ve sessizce süzülme kitap kokan koridorlara. Öğleye doğru gelen üç öğrencinin kendi aralarında hararetle konuştuklarını fark etti. Gençler, meraklı görünüyordular. Yanlarına giderek istemeden de olsa “Ne oldu gençler?” diye sordu:

- “Bizim aldığımız kitapların bazı sayfalarına Arapça sözcükler yazılmış.” dedi gözlüklü ve uzun saçlı delikanlı. “Başka kitaplarda da var mı böyle sözcükler, varsa anlamı ne diye merak ettik. Güvercinler gibi saklanmış bu sözcükler.” dedi delikanlı.

- “Güvercinler mi?” dedi Birsen. Allah aşkına bu ne garip benzetmeydi?

- Metafor, dedi delikanlı, hani güvercinler apartmanların pencere içlerine saklanır ya. Birden bir kahkaha attı Birsen, “Oldu...” dedi. Sonra attığı kahkahanın yankısını duyup hem utandı hem de bir kütüphane memuru olarak bunu yaptığına inanamadı: “Özür dilerim, özür dilerim ben... Doğru, saklanmışlar.” dedi göz ucuyla Arap alfabesiyle yazılan ve oldukça estetik görünen sözcüğe bakarak. Bu garip tepki gençleri de utandırmıştı. Bu yersiz kahkaha ve tuhaf konuşmalar hiç olmamış gibi aynı sakin tonda konuşmaya devam etti gözlüklü ve uzun saçlı delikanlı. Ses tonuyla Birsen’e kütüphane kurallarını hatırlatır gibiydi. Birsen bundan hiç hoşlanmadı. “Edebiyat fakültesinde okuyoruz biz. Osmanlı Türkçesi dersleri alıyoruz, sözcüklerin anlamları ilgimizi çekti, tekrar gelip kitaplara bakmak istedik. Naciye teyzeyi çok severdik, onun anlattıklarıyla daha bir âşık olduk eski edebiyata.” dedi. “Naciye abla”, “Naciye teyze”... Bu nasıl bir samimiyetti? Kimse “Naciye Hanım” demiyor muydu bu kadına? Kendisine “Birsen Hanım” diyeceklerdi ki bu, Birsen’e çok yakışacaktı. Üstelik gereksiz samimiyeti de sevmezdi Birsen. Birsen, “hanım” sözcüğünü yakasına takılmış bir gül gibi adının sonuna ilıştirecekti: Birsen Hanım...

“Birsen Hanım, merhaba.” dedi o sırada genç bir kadın. Merhaba, dedi Birsen. Kırklı yaşlarda bir kadındı bu, biraz da huzursuz görünüyordu. Buyurun, dedi Birsen yine öğretmen tavrıyla. Ben Naciye Yankın’ın kızımıym, Nadire. Birsen, kadının uzattığı incecik eli sıkarken “Ben de Birsen.” dedi, “Memnun oldum.”. “Annem biraz ağırlaştı.” dedi kadın. “Burada birkaç parça eşyası var, onları alacağım, izninizle, yani bir daha gelebilir mi ya da...” Acıyla kesilen bu cümle kütüphaneyi bir sise boğmuş gibi geldi Birsen’e. “Ben sizi yalnız bırakayım, eş-

yaları toplayın; umarım her şey yolunda gider ve Naciye Hanım, bir an önce iyileşir.” dedi. Nadire, konuşmadan gözlerini kapatarak teşekkür etti. Birsen masadan ayrılmadan gençler masaya yaklaştılar:

- Bakın, neredeyse tüm şiir kitaplarında var bir sözcük. Naciye teyze yazmış bunları, biz öyle düşündük.

Annesinin adını duyan Nadire birden gençlere baktı:

- Annem ne yazmış?

Birsen, “Kitapların bazılarının bazı sayfalarına, pek çoğuna.” diye düzeltti. Gözlüklü ve uzun saçlı delikanlı, “Arapça sözcükler yazılmış, gençler de merak etmiş hâliyle.” diye açıklarken Nadire’nin gözü o sayfalara ilişmişti:

- “Ne yazıyor orada?” diye sordu.

- Bu kitabın 25. sayfasında “NAZAR” yazıyor, diğer kitabın 30. sayfasında “NÂR” yazıyor. Şurada da “NADİRE” yazıyor, deyince Birsen ve Nadire göz göze gelivermişti. Birsen şaşırmişti. Nadire; bu loş salonun annesinin bir mabedi olduğunu, yaşlı kalbinin burada gençleştiğini, bu tozlu raflarda nefes aldığını hatta burada gizli gizli şiirler, öyküler yazdığını biliyordu. Buraya gelişinin asıl amacı da eşyalarının arasında yazdıklarını annesini henüz hayattayken kimse onları bulup okumadan ya da atmadan almaktı aslında. Fakat bu kelimelere nasıl bir anlam yükleyeceğini o da bilemedi. Neden adını bir kitaba yazıvermişti annesi? Kitabı eline aldı, 1973 basımı bir şiir kitabıydı, 1973 doğum tarihiydi Nadire’nin. Kitabın 21. sayfasında satır aralarına yazılmıştı bu sözcük, şiirin altıncı dizesinin ilk kelimesinin yanına. “Benim doğum günüm!” dedi Nadire: 21 Haziran 1973. Diğer kitabı aldı eline. “Nazar” sözcüğünün yazıldığı kitaba baktı. Kitap 1971 basımıydı ve “nazar” sözcüğü kitabın 4. sayfasının ilk dizesine yazılmıştı. “Abim...” diye fısıldadı Nadire. “Abimin ölüm tarihi bu; nisanın biri, çok güzel bir bebekmiş, herkes ona nazar değdi, zavallı çocuk nazardan çatladı, diye anlatırdı.” diye mırıldandı. Birsen şaşkındı, Nadire afallamıştı:

- “Başka var mı?” diye sordu Nadire. “Başka kitaplara da sözcükler yazılmış mı?”

- Pek çok şiir kitabında var, dedi delikanlı. Geçen hafta bize bir kitap tavsiye etmişti Naciye teyze, bunu da okumalısın Metin, demişti ısrarla. O kitabı bulmak istiyorum.

Delikanlı koşarak giderken Nadire, masadaki kitaplara bakıyor, aradığı şeylerin ne olduğunu bilmeden bütün kitapları kontrol ediyordu. “Anne!” diye fısıldadı, “Anne!”. “Nadim” sözcüğü, 1969 basımı bir şiir kitabının 8. sayfasının ikinci dizesinin sonundaydı. Nadire ürperdi, 1969, annesi ile babanın evlilik yıl dönümüydü. 2 Ağustos 1969... “Hayattaki en büyük pişmanlığım babanla evlenmek oldu, ömrümü ateşe attılar!” demişti bir kez Naciye. Onun nârı evlilikti, onun nârı kocasıydı. Sevgisiz bir evlilikti çünkü. Nadire bunu küçük bir kız çocuğuyken bile hissederdi, hayatı boyunca “nadim” yaşamıştı Naciye. Diğer kitabı aldı, elleri titriyordu. “Ömrümce böylesine görgüsüz, böylesine kaba

bir adamla yaşamayacağım!” deyip boşanmış ve 1980 yılının üçüncü ayında Nadire’nin de baba bildiği Hulusi ile evlenivermiş, “nasip böyleymiş!” demişti.

Saatlerce okudular edebiyat fakültesinde okuyan gençlerle birlikte. Her kitabın basım yılına, ay ve güne göre notlar almıştı Naciye. Umutlu, umutsuz, hüznü, mutlu ne çok sözcük saklamıştı annesi bu kitaplara ufacık güvercinler gibi. Çok ağladı Nadire. Annesinin hayatını yıllarla, yaşadıklarıyla kelimelere sığdırması onları kanatlarla kitaplara kondurması... Başında bir ağrı hissetti. Yine, “Anne, annem...” diye fısıldadı Nadire. Bu arada Nadire’nin gözü Metin’in arkasında tuttuğu kitaba takıldı. Boğazında bir katılık hissetti, elleri mi uyuşuyordu Nadire’nin?

- “O kitapta ne yazıyor?” dedi ağlayarak. “Annemin yazdığı son sözcük neymiş?” Delikanlı, elinde tuttuğu kitaba baktı, ağlıyordu:

- Bize önerdiği son kitapta “Menekşeler ölür.” yazıyor, dedi delikanlı.

- Hayır, hayır diye çığlık attı Nadire. “Annem, annem!” diye ağlamaya başladı. Birsen olanları hiç anlamadan, hiç konuşmadan öylece duruyordu. Nadire, elleri titreyerek annesinin masadaki kitapların altında kalan isimliğini aldı, parmaklarının arasına sıcak bir şey yürüdü, parmaklarını hissetmiyor gibiydi. İsimlik, titreyen parmaklarının arasından yere düştü. Dizlerinin bağının çözüldüğünü hissetti Nadire isimliği almak için eğildiğinde. Kütüphanenin kasvetli sessizliğini Nadire’nin çalan telefonu kıl testeresi keskinliğiyle bölüyordu. Nadire telefonu açacak cesareti kendinde bulamadı. Ağlayarak kendini dışarı attı. Birsen’in de eli ayağı buz kesmişti; ne yapacağını, ne diyeceğini bilemedi, ağzında kuruluk hissetti, dudaklarını yaladı. Eğilip yere düşen isimliği almak istedi. Ağlayan delikanlı da aynı anda yere eğildi isimliği almak için. İkisinin de eli ayağı birbirine dolaşmıştı. Delikanlı, isimliği alıp masanın üzerine bırakıp kaçtı. Kütüphane sessizliğinde, dışarı çıkanlarının bıraktığı acının deşirmesinde öylece kalıverdi Birsen. Oysa onun kütüphanedeki ilk iş günüydü. Birsen durdu, pencereden baktı, saksıdaki bütün menekşeler solmuş muydu, ona mı öyle gelmişti bu garip günün ağırlığıyla? İsimliği masaya bıraktı, bir serçe kadar hafifti isimlik, üzerinde yazan isim de: NACİYE MENEKŞE YANKIN.